

דף ע"ח ע"ב

בענין אם אין בשר אין דם ואם אין שירים אין קומץ

(דף ע"ח ע"א) אמר ליה רב פפא לאב"י ורבי יוסי מזכי שטרא לבי תרי הוא דתניא וכו' עיין כל הסוגיא. ומסקנת הסוגיא דר' אליעזר ור' יהושע פליגי בין בזבחים בין במנחות, אלא שלדעת ר' אליעזר מותר לזרוק לכתחלה בלא בשר או חלב ולר' יהושע פסול בדיעבד באבוד או שרוף, ור' יוסי סבר לכתחלה אסור לזרוק אבל בדיעבד הורצה, והטעם לזה ביאר המהרש"א דסבר דהדין של אם אין בשר אין דם הוי דין לכתחילה.

והרמב"ם גבי זבחים פסק בפ"א פסוה"מ הל' ל"א דאם זרק לא הורצה וגבי מנחות פסק שם פ"א ה"כ דאם זרק הורצה ותמיהו עליו האחרונים למה הפרש בין זה לזה, עיין לחם משנה שם פ"א הל' ל"ד וכבר תמה עליו הליקוטי הלכות מנחות דף כ"ו, והליקוטי הלכות רצה להגיה בהרמב"ם מנחות דלא הורצה או לדחוק בלשונו דהורצה קאי רק על נטמא ויצא דבנטמא אמרינן דהציץ מרצה, וכ"כ החזו"א מנחות סי' ל"ב אות ל"ה. והאור שמח הל' מעילה פ"ג הלכה ג' בסופו תי' וכ"כ האחיעזר ח"ב סי' מ"א אות ט' דבזבחים כל שאין חלב ובשר אין כלום משא"כ במנחות הקומץ עצמו מלבד הדין שלו שהוא זריקת דם הוא ג"כ אימורי המנחה ולכן יש "אימורים" אע"פ שלא נשאר כי אם הקומץ. וכן איתא סברא זו בגר"ח על הש"ס דכתב דכן איתא בפיה"מ להרמב"ם ריש פ"ב דמס' מנחות שקומץ ולבונה הוא כמו אימורין של הזבח, וכן בהל' פסוה"מ פי"ד ה"י כתב ז"ל שהלבונה עם הקומץ למנחה כאימורין לזבח. והקה"י כאן סי' נ"ח הק' א"כ למה אין מקטירים הקומץ לכתחלה ולמה פסק הרמב"ם רק דאם זרק הורצה. ותי' דרש"י במנחות דף ט' ע"א ד"ה כחצי זית כתב ז"ל זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם וכיון דאבדו שניהם זריקה למה עכ"ל ולכן אף אם יש אימורים דהיינו הקומץ מ"מ ההקטרת הקומץ אינו מתיר את האימורים וכל שזריקת הדם או הקטרת הקומץ אינו מתיר אע"פ שיש אימורים לא יזרוק או יקטיר לכתחילה, וכתב דמזה הטעם בדיעבד אם יצאו הבשר והחלב וזרק מהני אע"ג דלא שייך רצוי ציץ גבי יצאו והטעם דזריקה מועלת ליוצא להוציא מידי מעילה ולאקבעינהו בפיגול וכ"כ תוס' מס' מנחות דף י"ב ע"א, ושם אין הדם מתיר את הבשר לאכילה או האימורים להקטרה אבל עכ"פ חשיבי שיש בשר או חלב דבדיעבד מהני. והמנחת אברהם מס' זבחים דף ק"ט כתב דגם הגרי"ד סולובייציק זצ"ל אמר כן, וביאר דבהא דאין בשר אין דם יש ב' דינים, חדא דזה דין פסלות בהקרבו, וכדחזינן דהא אם אין דם אין בשר, וזה א"א לומר דהוא דין דאין זורקין דאם אין דם פשיטא שאין מה לזרוק אע"כ הוא פסלות בהקרבו, ובזה כל שיש קומץ דהוי כמו אימורין אין כאן פסלות, ויש עוד דין דאין לזרוק אא"כ הזריקה מתיר וזה הוא דין לכתחלה. והמנחת אברהם ביאר בזה דגבי זבחים בעינן כזית בשר או כזית חלב, וגבי מנחות כתב הרמב"ם דבעינן מעט מן השירים, והביאור כנ"ל, דלגבי דין פסלות בעינן כזית כדי שלא יהא פסלות, אבל במנחות לזה סגי הקומץ, ורק דבעינן שיהא מתיר ובדין זה לא בעינן כזית אלא מעט.

בדין אכילת פסחים לא מעכבא

אמר רב גידל אמר רב ואם זרק הורצה והא בעינן אכילה אכילה לא מעכבא והא כתיב איש לפי אכלו למצוה וכו' עיין כל הסוגיא, ולבסוף הסוגיא איתא דאיש לפי אכלו הוא דבעינן גברא ראוי לאכילה וזה לעיכובא, אבל בשר הוא רק למצוה וכדתנן דנטמא הבשר אינו זורק את הדם. והרמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ד' הלכה ב' פסק דאף טומאת בשר מעכב, וכתב הכס"מ דכיון דרבים פליגי עליה דר' נתן פסקינן כמותם, וכן מוכח מגמ' דהק' מאי דוחקיה דרב לאוקמי כר' נתן ש"מ דאין הלכה כן. והצל"ח הק' האיך ידע הגמ' דרב ס"ל דאין הלכה כר' נתן דהק' כן, והחזון איש כתב דכן מוכח מהמשנה לקמן דף פ"ט דאיתא דלעולם נמנין עליו עד שהיא כזית לכל א' ומשמע דהוא לעיכובא, וכן מבואר דף פ"ח ע"ב דאב"י קאמר דאם נתערב בעל מום עם תם קודם זריקה חייבין לעשות פסח שני וש"מ דבעינן דהבשר יהא ראוי לאכילה.

והחזון איש העיר לר' נתן למה יכול לאכול פסח הבא בטומאה כיון דאכילה לא מעכבא ויוצא בלא שהיא ראוי לאכילה א"כ בה התיר האכילה. ותי' החזון איש דכיון דפסח הבא בטומאה בטומאת גברא מותר באכילה דבטומאת גברא אם לא יהא מותר באכילה יפסל הפסח וכיון שהותר טומאת הגוף שהוא בכרת א"כ כ"ש דהותר האיסור של טומאת בשר שהוא בלאו.

עיונים על העמוד מאת
הרה"ג ר' אהרן יואל סורשר שליט"א

בחילוק בין ר' נתן ורבנן בדין ראוי לאכילה

תוד"ה ולעכב לא והתניא במכסת נפשות, תימה לר"י והא קרא בשחיטה כתיב וכו' והיכי פריך משחיטה אזריקה, ואומר ר"י דווקא מחשבת אוכלין ליתא בזריקה אלא בשחיטה אבל כשאין לו אוכלין לגמרי אף בשעת זריקה סברא הוא דפסול שהיא עיקר עובדה דכיון שבשעת שחטה הקפיד הכתוב אפילו אמחשבה עכ"ל. והק' המהרש"א הא ר' נתן דבעי גברא דחזי לאכילה מבואר לקמן שחטו לאולכיו ונזרק דמו שלא לאולכיו דלר' נתן אינו פסול, וכן בס"ד דהגמ' הרי שהיה חלים בשעת שחיטה וחולה בשעת זריקה דפסול לימא רבנן הוא ולא ר' נתן וכן לר' אליעזר גבי שחטו ואח"כ נטמאו הבעלים כשר לר' נתן, ולמה לא אמרינן הסברא דאם בשעת שחיטה פסול כ"ש בשעת זריקה. ותי' החזון איש דחילוק הדין אכילה לרבנן מהדין גברא דראוי לאכילה לר' נתן, דלרבנן זהו תנאי בעיקר הקרבן דהקרבת בעיקרו הא בא לאכילה וא"כ פשוט דמעכב בשעת זריקה, אבל לר' נתן הוא רק תנאי בעלמא דבעינן שיהא הגברא ראוי לאכילה ותנאי זה יתכן דהוא רק גבי שחיטה.

בענין אם לר' נתן צריך ראוי לאכילה לכתחילה בשעת זריקה

שחטו בטהרה ואח"כ נטמאו הבעלים יזרוק הדם בטהרה, אמר רבי אלעזר במחלוקת שנויה ור' נתן היא. והעיר החזון איש דאף לר' נתן בעינן ראוי לאכילה למצוה אף בשעת זריקה וכדתנן במתני' דאם נטמאו הפסח לא יזרוק את הדם, וא"כ למה מותר לזרוק הדם לכתחילה. ותי' החזון"א דבמשנה יש עצה לצאת לכתחילה להביא פסח אחר ולכן לא יזרוק הדם של פסח זה, משא"כ אם נטמאו הבעלים אחר שחיטה דאם לא יזרוק הדם שוב אין שייך להבעלים לצאת ידי קרבן פסח בכה"ג זורק אף לכתחילה.